

1. NIVELL CONTEXTUAL

TÍTOL	<i>De cos absent</i>
AUTOR	Ester Ferrando (Reus, 1972)
ANY	2006
DIMENSIONS	Mides variables, cada banyera : 55 x 160 x 70
TÈCNICA	Instal·lació
LOCALITZACIÓ DE L'OBRA	Fons del Museu d'Art Modern de Tarragona.
DADES BIOGRÀFIQUES RELLEVANTS	Realitzà estudis d'escultura a l'escola Massana de Barcelona i es llicencià en Belles arts en la mateixa especialitat. Durant la seva formació a Barcelona va treballar d'aprenent en un estudi de gravat de vidre (tècnica artesanal gairebé extingida), allí va començar el seu interès per aquest material i les seves possibilitats aplicades a l'escultura. El vidre serà un material present des de les primeres obres de l'artista. En tornar a Reus, la seva ciutat natal, va fer-se càrrec de la sala d'exposicions Marià Fortuny del Centre de Lectura de Reus. Va programar dos cicles d'exposicions col·lectives "El Desig" i "La Por". Aquest projecte va aportar-li molta experiència pel que fa a l'organització i al muntatge d'exposicions, així com també li va permetre conèixer a molts artistes de la talla de Zush, Federic Amat, Joan Fontcuberta, Bigas Luna, etc. Seguidament es va incorporar a l'àrea de cultura de l'Ajuntament de Reus com a tècnic d'exposicions, treballant conjuntament amb l'Aureli Ruiz i l'Albert Macaya. Aquesta feina va suposar-li una professionalització en el terreny de la coordinació i el muntatge d'exposicions. L'artista considera molt profitosos aquests dos anys de treball, especialment pel que fa al luxe de treballar en el muntatge d'instal·lacions al costat dels mateixos artistes com Francisco Ruiz de Infante, Luis Moraza, Manel Margalef, etc. També cal destacar la seva feina docent com a professora d'ensenyament secundari a diversos centres. Ha realitzat diverses exposicions individuals i col·lectives a Reus, Valls, Tarragona, París, Girona... Té obra al Centre de Lectura de Reus, al fons del Museu d'Art Modern de Tarragona i en diverses col·leccions particulars. Va guanyar una menció d'honor al 31è premi Julio Antonio d'escultura i el primer premi del 32è premi Julio Antonio d'escultura de la Biennal d'Art 2004 de la Diputació de Tarragona.
CONTEXT HISTÒRICO-ARTÍSTIC	Els artistes catalans nascuts a les dècades dels seixanta i setanta inclosos en aquests itineraris (Manel Margalef, Antoni Alcàsser, Ester Ferrando o Lúdia Pérez) provenen d'una formació específica en la facultat de Belles Arts de Barcelona amb la càrrega conceptual que això suposa. En general creadors ben informats del que succeeix tant a la resta de l'Estat Espanyol com a nivell internacional. Això els ha permès tenir una producció artística que participa de les característiques de l'art que es produeix en les darreres dècades. Cap d'ells pertany a una tendència determinada, ni creen una obra

	que es pugui incloure dins de les pràctiques tradicionals d'escultura o pintura. Si bé és cert que utilitzen elements o aspectes que pertanyen a aquests camps, els seus treballs barregen tècniques, materials, i fins i tot com en el cas de Manel Margalef s'introdueixen en el món de l'arquitectura. Com a element comú podríem dir que les seves obres tenen un rerefons biogràfic important, al mateix temps que li donen a les seves obres un pes específic al significat social o existencial. A nivell professional són artistes que compaginen la seva tasca artística amb l'activitat docent i són conscients del paper de l'art en tant que transmissor d'idees i conceptes. Ester Ferrando inscriu la seva pràctica artística en la dècada dels noranta. anys en què l'obra d'art deixa cada vegada més terreny al paper de l'espectador. La seva obra, basada essencialment en experiències vivencials, evoluciona des de les peces escultòriques envers el concepte d'instal·lació, on l'espectador té un paper actiu en la construcció final de l'obra.
--	---

2. NIVELL FORMAL

DESCRIPCIÓ	Tres banyeres fabricades per l'artista a partir d'un original de banyera antiga amb quatre potes. Les banyeres són semitransparents i estan realitzades amb fibra de vidre, resina de polièster de colada i tint vermellós. Les potes de les banyeres són de ferro colat rovellades. Les banyeres estan plenes d'aigua, s'il·luminen des de dins per dos focus especials per poder estar submergits. Dins de les banyeres hi suren unes boles de vidre bufat artesanalment de dimensions i tonalitats diferents. Les banyeres estan unides entre si per tubs de goma molt llargs i recargolats. Les parets de la sala estan pintades de negre.
PAPER DE L'AUTORA	És indubtable que aquesta obra és fruit d'una experiència vital de l'artista, el fet d'haver estat mare just abans de començar a planificar el projecte de l'exposició. Cal destacar les grans diferències a nivell formal entre aquesta obra i les seves anteriors. Si tenim present obres com "Silenci diari" o "Dilució" destacaríem un aspecte asèptic i fred dels materials i de la seva disposició, però en el cas de "De cos absent" hi ha un domini molt clar d'elements orgànics, un objecte fred, industrial com és una banyera es manifesta gairebé com una víscera.
PAPER DE L'ESPECTADOR	L'espectador des del començament de la visita a la instal·lació ha de tenir una actitud activa, al carrer (fora de la sala) hi ha una gran espiera que convida a l'espectador a ser un <i>voyeur</i> , a acostar-se i mirar a dins de la sala, gaudir d'un espai eminentment íntim. Quan entra a la sala ha de fer un recorregut per tot l'espai per poder veure de prop les peces proposades i si és el cas, reflexionar sobre el que té al davant i com ho interpreta.

3. NIVELL INTERPRETATIU

	La fibra de vidre de què està feta la banyera li dóna molta consistència a la peça (ha d'aguantar un pes considerable, una gran quantitat d'aigua i les boles de vidre), també permet ser tenyida amb tints especials. En aquest sentit, aquí cal destacar el treball de recerca per part de l'artista, ja que va aconseguir la transparència desitjada, cosa no gens fàcil perquè els tints
--	---

ELS MATERIALS	aconseguir la transparència desitjada, cosa no gens fàcil, perquè els tints industrials són per donar un efecte opac a les resines treballades amb fibra de vidre. L'artista vol convertir la banyera en quelcom orgànic, gairebé com un òrgan vital o una placenta contenidora de líquid. Dins de la banyera, hi passen coses, aquesta idea ve reforçada pel la utilització de la llum interior, és inevitable que l'espectador se senti atret pel que passa a dins. Les potes de ferro colat oxidades aporten una patina temporal a la peça, una càrrega històrica. Les boles de vidre amb la seva transparència i el joc de llums que creen donen una mica de frescor a la composició, convé no oblidar que estem davant d'un objecte destinat a la higiene. Els tubs de goma que interconnecten les banyeres actuen com a cordons umbilicals o, en una lectura menys poètica, més prosaica, podrien ser les canonades que connecten els banys de totes les cases.
LES FORMES	Des de l'any 2000, amb l'exposició "Vacuïtat" al Museu Salvador Vilaseca de Reus, l'artista treballa amb elements relacionats amb el tema del bany i de l'aigua: forats d'aigüera, plats de dutxa, cortines de bany, enrajolats... Són objectes d'ús quotidià, d'aparença comuna, descontextualitzats, de vegades reproduïts en una escala diferent. En el cas de l'obra que ens ocupa, la banyera és exactament igual a la que té l'artista al seu domicili, la que utilitza habitualment.
CONSIDERACIONS DE L'AUTORA	<i>En el moment del bany, hi ha una petita part de nosaltres que desapareix, marxa del nostre cos. La banyera esdevé un objecte on aquesta petita part de nosaltres sobreviu i a poc a poc passa a formar part de l'objecte, humanitzant-lo. La banyera es va convertint en un ésser viu a través d'aquelles partícules humanes que deixen anar els seus usuaris. El bany produeix un efecte purificador en la persona i un efecte de gestació/transformació contínua en l'objecte.</i> Comentari extret del bloc de notes de l'artista.
CONSIDERACIONS CRÍTIQUES	<i>Ester treballa a partir de les seves vivències. Les seves obres recreen experiències, són com històries que ella tradueix plàsticament.</i> Antonio Salcedo: "Obra, espai i vida diària", Diari <i>El Punt</i>, 10 de març de 2002. <i>Ferrando manipula la tercera dimensió per construir un espai artístic que envolta l'individu i el converteix en l'autèntic protagonista, ja que és la seva deambulació entre els elements artístics l'autèntic motor que recrea el sentit de la seva obra. (...) Des del 1999, totes les creacions de Ferrando parteixen d'aquesta mateixa interrogació íntima sobre la identitat de l'ésser humà i la seva fragilitat. Les seves instal·lacions reproduïxen llocs restringits on l'individu es veu confrontat al seu cos, al seu rostre, o al seu record, enmig d'un buit que més que angioxant apareix com un recer protector.</i> Raül David Martínez, al catàleg de l'exposició Silenci Diari, Centre d'Études Catalanes, París, del 26 de maig al 18 de juny de 2004. <i>Les carnes banyeres de l'Ester, encara que estiguin plenes d'aigua i de bombolles de vidre, jo les miro com si fossin vaixells (...). La seva proposta és agosarada i així ha de ser, ja que ella, com altres artistes, el que pretén és</i>

	<i>establir un pont, convertir-se en pontífex (pontífex deriva de pont), per tal que l'espectador proposi també les seves pròpies litúrgies. (...) La idea de l'etern retorn parteix de la suposició que la vida és reversible, que instal·lar-se en l'efímer és inquietant. Com diu l'Ester, una part de nosaltres resta diluïda en el bany i és engolida per l'aigua. Els psicòlegs ho corroboren; segons els, una tercera part de les nostres vivències (sobretot les tràgiques) es dilueixen, i això pot ser provocat per l'instint que afaforeix la conservació de l'espècie. Aleshores, si som conscients que quan ens banyem patim una pèrdua d'alguna cosa nostra, hem de fer un esforç per recordar allò que volem que ens continuï constituint. (...) I continuem navegant, i en lloc de sal, les banyeres contenen bombolles de vidre, que intenten imitar aquelles porcions d'aire subtilment empresonades per un fràgil tel d'aigua, sabó i restes orgàniques que s'han alliberat del nostre cos i potser contenen alguna cosa més, ja que, com diu un altre poeta, "el més profund és la pell".</i> Àngel Pomerol, al catàleg de l'exposició De cos absent i altres restes orgàniques, Museu d'Art Modern, Tarragona, de l'11 de maig al 25 de juny de 2006, pàgs.: 26-30.
--	---

4. RECURSOS

ON LINE	http://boek861.com/galeria2/autor2.php?aut=Ester%20Ferrando&prim=0 Galeria d'imatges de l'obra comentada. http://www.gal-art.com/web/ver.php?id=192 Article de F. Basco Gracià en relació a la instal·lació de l'artista al Museu d'Art Modern de Tarragona, l'any 2006. http://mamtpedagogic.altanet.org/# Fitxa de l'obra <i>Silenci Diari</i>, facilitada pel Servei Pedagògic del Museu d'Art Modern de Tarragona.
BIBLIOGRAFIA	Catàleg de l'exposició Remors, Capella de Sant Roc, Valls (Tarragona), del 25 de gener al 17 de març 2002. Catàleg de la Biennial d'art 2004, Museu d'Art Modern de Tarragona, del 2 de juliol al 29 d'agost de 2004. Catàleg de l'exposició Silenci Diari, Centre d'Études Catalanes, París, del 26 de maig al 18 de juny de 2004. Catàleg de l'exposició De cos absent i altres restes orgàniques, Museu d'Art Modern, Tarragona, de l'11 de maig al 25 de juny de 2006. Antonio Salcedo: "Obra, espai i vida diària", Diari <i>El Punt</i>, 10 de març de 2002.
PROCEDÈNCIA DE LA IMATGE	Arxiu personal de l'artista.

5. APLICACIONS A L'AULA

	- Es tracta d'un disseny actual de banyera? - Per què creus que l'artista ha decidit donar-li un aspecte vermellós i semitransparent a la banyera? - Quin significat pot tenir el fet que les banyeres estiguin connectades
--	---

PREGUNTES ESPECÍFIQUES DEL GUIÓ DE COMENTARI	entre si amb tubs de goma i que les parets de la sala estiguin pintades de negre? - Per què creus que l'artista ha utilitzat bombolles de vidre que suren a l'aigua i focus per il·luminar la banyera des de dins? - Quina relació pot tenir amb l'espectador el fet que l'artista hagi col·locat una espiera que comunica el carrer amb l'interior de la sala d'exposicions?
CONCEPCIÓ DE L'OBRA ARTÍSTICA	OBJECTIUS - Concebre la instal·lació en relació a l'espai envoltant, començant des del carrer. - Considerar la dimensió simbòlica del ritual del bany o d'altres rituals quotidians en general. - Estimular la percepció sensorial de l'espectador introduint elements diversos, en aquest cas: aigua, vidre, llum, etc. - Afavorir a la introspecció, en especial mitjançant la foscor de la sala i la il·luminació puntual de les banyeres.
REALITZACIÓ DE L'OBRA	PROCEDIMENTS - Realització d'un projecte d'instal·lació.